

F4 Kedjeregeln och partiella differentialekvationer

Definition: Låt $f: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$, D öppen mängd.

Vi säger att f är av klass C^k eller att $f \in C^k(D)$ om f är k gånger partiellt deriverbar och alla partiella derivatorna är kontinuerliga.

Sats: Om $f \in C^1(D)$ så är f differentierbar.

Beräk: ($d=2$)

$$f(a+h) - f(a) = f'(a+\theta h)\theta$$

$$\begin{aligned} & f(a_1+h_1, a_2+h_2) - f(a_1, a_2) = \\ &= f(a_1+h_1, a_2+h_2) - f(a_1+h_1, a_2) + f(a_1+h_1, a_2) - f(a_1, a_2) \\ &= f'_2(a_1+h_1, a_2+\theta_2 h_2) \cdot h_2 + f'_1(a_1+\theta h_1, a_2) \cdot h_1 \quad \theta_j \in (0,1) \\ &= f'_1(a_1, a_2) h_1 + f'_2(a_1, a_2) h_2 + (f'_1(a_1+\theta h_1, a_2) - f'_1(a_1, a_2)) h_1 \\ &\quad + (f'_2(a_1+h_1, a_2+\theta_2 h_2) - f'_2(a_1, a_2)) h_2. \end{aligned}$$

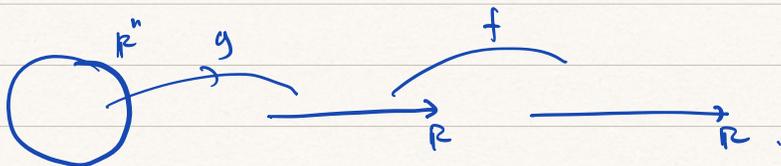
$$\text{Ants} \text{ är } g(h) = \frac{1}{|h|} \left((f'_1(a_1+\theta h_1, a_2) - f'_1(a_1, a_2)) h_1 + (f'_2(a_1+h_1, a_2+\theta_2 h_2) - f'_2(a_1, a_2)) h_2 \right)$$

$$\begin{aligned} |g(h)| &\leq |f'_1(a_1+\theta h_1, a_2) - f'_1(a_1, a_2)| + |f'_2(a_1+h_1, a_2+\theta_2 h_2) - f'_2(a_1, a_2)| \\ &\rightarrow 0 \text{ då } f'_j \text{ är kontinuerlig.} \end{aligned}$$

Kedjeregeln:

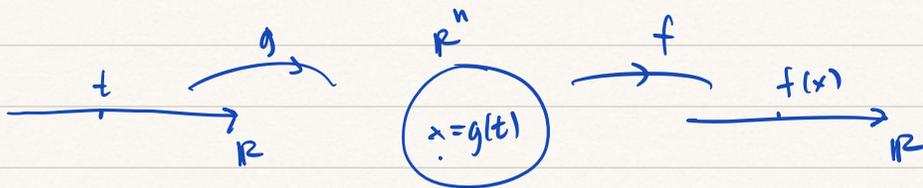
$$\underline{d=1}: \quad \frac{d}{dt} (f(g(t))) = f'(g(t)) \cdot g'(t).$$

Om $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $g: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$. Genom att frysa variablerna

$$t_1, \dots, t_n \text{ får vi att } \frac{\partial}{\partial t_1} (f(g(t))) = f'(g(t)) g'_{t_1}(t).$$

Låt nu $f: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ och $g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}^n$.

$$g(t) \in \mathbb{R}^n \quad f(g(t)) \in \mathbb{R}. \quad f(g(t)) = f(g_1(t), g_2(t), \dots, g_n(t))$$

Snts: (Kedjeregeln) Låt $f(x) = f(x_1, x_2, x_3, \dots, x_n)$ vara en differentierbar funktion av n variabler och antag att funktionerna $g_1(t), g_2(t), \dots, g_n(t)$ är deriverbara. Då gäller att

$$\frac{d}{dt} f(g(t)) = f'_{x_1}(g(t)) g'_1(t) + f'_{x_2}(g(t)) g'_2(t) + \dots + f'_{x_n}(g(t)) g'_n(t).$$

Beris: ($d=2$)

Eftersom f är differentierbar gäller för varje $h \in \mathbb{R}^2$

$$f(x+h) - f(x) = f'_1(x) h_1 + f'_2(x) h_2 + |h| \rho(h), \text{ där } \rho(h) \rightarrow 0, \text{ då } h \rightarrow 0.$$

Låt nu $x = g(t)$. Tag $k \in \mathbb{R}$ och låt $h = g(t+k) - g(t)$.
 Eftersom likheten ovan gäller för varje h så gäller

$$f(g(t) + g(t+k) - g(t)) - f(g(t)) = f'_1(g(t)) (g_1(t+k) - g_1(t)) + f'_2(g(t)) (g_2(t+k) - g_2(t)) + |h| g(h).$$

Använd
$$\frac{f(g(t+k)) - f(g(t))}{k} = f'_1(g(t)) \frac{g_1(t+k) - g_1(t)}{k} + f'_2(g(t)) \frac{g_2(t+k) - g_2(t)}{k} + \frac{|h| g(h)}{k}$$

$\rightarrow f'_1(g(t)) \cdot g'_1(t) + f'_2(g(t)) \cdot g'_2(t)$, då $k \rightarrow 0$.

Eftersom $\left| \frac{|h| g(h)}{k} \right| = \left| \frac{g(t+k) - g(t)}{k} \right| |g(h)| \rightarrow |g'(t)| \cdot \lim_{k \rightarrow 0} |g(h)|$.

Då $k \rightarrow 0$ gäller att $h = g(t+k) - g(t) \rightarrow 0$.

I allmänna fallet:

Låt $f = f(x)$ och $x = x(t)$, $x \in \mathbb{R}^n$, $t \in \mathbb{R}^q$.

$$\frac{\partial f(x)}{\partial t_j} = \frac{\partial f}{\partial x_1} \cdot \frac{\partial x_1}{\partial t_j} + \frac{\partial f}{\partial x_2} \cdot \frac{\partial x_2}{\partial t_j} + \dots + \frac{\partial f}{\partial x_n} \cdot \frac{\partial x_n}{\partial t_j}.$$

Ex: a) Visa att variabelbytet $\begin{cases} x = r \cos \theta \\ y = r \sin \theta \end{cases}$

leder till att $\frac{\partial f}{\partial \theta} = x \frac{\partial f}{\partial y} - y \frac{\partial f}{\partial x}$.

b) Bestäm den lösning till $-y \frac{\partial f}{\partial x} + x \frac{\partial f}{\partial y} = x$
 som uppfyller att $f(x, 0) = \sin(x^2)$.

Lösning: a) $\frac{\partial f}{\partial \theta} = \frac{\partial f}{\partial x} \cdot \frac{\partial x}{\partial \theta} + \frac{\partial f}{\partial y} \cdot \frac{\partial y}{\partial \theta} = (-r \cdot \sin \theta) \frac{\partial f}{\partial x} + r \cos \theta \frac{\partial f}{\partial y}$

$$= -y \frac{\partial f}{\partial x} + x \frac{\partial f}{\partial y}.$$

b) $-y \frac{\partial f}{\partial x} + x \frac{\partial f}{\partial y} = x \iff \frac{\partial f}{\partial \theta} = r \cos \theta.$

$$f = r \sin \theta + g(r) = y + g(\sqrt{x^2 + y^2}).$$

$$f(x, 0) = g(|x|) = \sin |x|^2$$

$$f(x, y) = y + \sin(x^2 + y^2).$$

Kontroll: $-y \frac{\partial f}{\partial x} + x \frac{\partial f}{\partial y} = -y \cdot 2x \cos(x^2 + y^2) + x(1 + 2y \cos(x^2 + y^2)) = x.$

Sats: Om $f \in C^2(D)$, $D \subset \mathbb{R}^n$ så gäller att

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x_i \partial x_j} = \frac{\partial^2 f}{\partial x_j \partial x_i}.$$

Beris: Vi kan anta att $n=2$. Låt $(a, b) \in D$.

Vi vill då visa att $\frac{\partial^2 f}{\partial x_1 \partial x_2} = \frac{\partial^2 f}{\partial x_2 \partial x_1}.$

Bilda $g(h, k) = f(a+h, b+k) - f(a+h, b) - f(a, b+k) + f(a, b).$

Vi kommer att visa att $\lim_{(h,k) \rightarrow (0,0)} \frac{g(h,k)}{h \cdot k} = \frac{\partial^2 f}{\partial x_1 \partial x_2}$

och $\lim_{(h,k) \rightarrow (0,0)} \frac{g(h,k)}{h \cdot k} = \frac{\partial^2 f}{\partial x_2 \partial x_1}.$

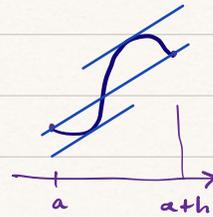
$$\text{bild } \varphi(t) = f(a+h, t) - f(a, t)$$

$$\text{och } \psi(s) = f(s, b+k) - f(s, b).$$

$$g(h, k) = \varphi(a+h) - \varphi(a) = \psi(b+k) - \psi(b).$$

Medelvärdesatsen för derivator ger att det finns ett $\theta \in [0, 1]$ sådant att

$$\varphi(a+h) - \varphi(a) = \varphi'(a+\theta h) \cdot h$$

$$\frac{g(h, k)}{h} = \varphi'(a+\theta h) = f'_x(a+\theta h, b+k) - f'_x(a+\theta h, b)$$

Återigen använder vi medelvärdesatsen för derivator

$$= f''_{xy}(a+\theta h, b+\varepsilon k) \cdot k, \text{ där } \varepsilon \in [0, 1].$$

Anten är $\frac{g(h, k)}{h \cdot k} = f''_{xy}(a+\theta h, b+\varepsilon k) \rightarrow f''_{xy}(a, b)$, då $(h, k) \rightarrow (0, 0)$

eftersom f''_{xy} är kontinuerlig.

På liknande sätt kan vi visa att

$$\frac{g(h, k)}{h \cdot k} \rightarrow f''_{yx}(a, b) \text{ genom att nyttja}$$

$$g(h, k) = \psi(b+k) - \psi(b).$$

Ex: Bestäm alla lösningar till $f \in C^2(\mathbb{R}^2)$ till vågekvationen

$$\frac{\partial^2 f}{\partial t^2} - c^2 \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} = 0, \quad c \text{ utbredningshastigheten.}$$

genom att införa variablerna
$$\begin{cases} u = x + ct \\ v = x - ct. \end{cases}$$

Lösning:
$$\frac{\partial f}{\partial x} = \frac{\partial f}{\partial u} \cdot \frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial f}{\partial v} \cdot \frac{\partial v}{\partial x}$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} = \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial f}{\partial x} \right) = \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial f}{\partial u} \cdot \frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial f}{\partial v} \cdot \frac{\partial v}{\partial x} \right) = \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial f}{\partial u} + \frac{\partial f}{\partial v} \right)$$

$$= \frac{\partial}{\partial u} \left(\frac{\partial f}{\partial u} \right) \cdot \frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial}{\partial v} \left(\frac{\partial f}{\partial u} \right) \cdot \frac{\partial v}{\partial x} + \frac{\partial}{\partial u} \left(\frac{\partial f}{\partial v} \right) \cdot \frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial}{\partial v} \left(\frac{\partial f}{\partial v} \right) \cdot \frac{\partial v}{\partial x}$$

$$= \frac{\partial^2 f}{\partial u^2} + 2 \frac{\partial^2 f}{\partial u \partial v} + \frac{\partial^2 f}{\partial v^2}.$$

$$\frac{\partial f}{\partial t} = \frac{\partial f}{\partial u} \cdot \frac{\partial u}{\partial t} + \frac{\partial f}{\partial v} \cdot \frac{\partial v}{\partial t} = \frac{\partial f}{\partial u} \cdot c - \frac{\partial f}{\partial v} \cdot c = c \left(\frac{\partial f}{\partial u} - \frac{\partial f}{\partial v} \right)$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial t^2} = \frac{\partial}{\partial t} \left(\frac{\partial f}{\partial t} \right) = \frac{\partial}{\partial t} \left(c \left(\frac{\partial f}{\partial u} - \frac{\partial f}{\partial v} \right) \right)$$

$$= \frac{\partial}{\partial u} \left(c \frac{\partial f}{\partial u} - c \frac{\partial f}{\partial v} \right) \frac{\partial u}{\partial t} + \frac{\partial}{\partial v} \left(c \frac{\partial f}{\partial u} - c \frac{\partial f}{\partial v} \right) \frac{\partial v}{\partial t}$$

$$= \left(c \frac{\partial^2 f}{\partial u^2} - c \frac{\partial^2 f}{\partial u \partial v} \right) c + \left(c \frac{\partial^2 f}{\partial u \partial v} - c \frac{\partial^2 f}{\partial v^2} \right) (-c)$$

$$= c^2 \left(\frac{\partial^2 f}{\partial u^2} - 2 \frac{\partial^2 f}{\partial u \partial v} + \frac{\partial^2 f}{\partial v^2} \right).$$

Ansän
$$\frac{\partial^2 f}{\partial t^2} - c^2 \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} = c^2 \left(\frac{\partial^2 f}{\partial u^2} - 2 \frac{\partial^2 f}{\partial u \partial v} + \frac{\partial^2 f}{\partial v^2} \right) - c^2 \left(\frac{\partial^2 f}{\partial u^2} + 2 \frac{\partial^2 f}{\partial u \partial v} + \frac{\partial^2 f}{\partial v^2} \right)$$

$$= -c^2 4 \frac{\partial^2 f}{\partial u \partial v} = 0. \quad \Leftrightarrow \quad \frac{\partial^2 f}{\partial u \partial v} = \frac{\partial}{\partial u} \left(\frac{\partial f}{\partial v} \right) = 0$$

$$\Leftrightarrow \frac{\partial f}{\partial v} = g_1(v) \quad \Leftrightarrow f = g_2(v) + g_3(u).$$

$$f(x,t) = g_2(x-ct) + g_3(x+ct).$$